

## CENNET VE HOŞA GİTMİYEN ŞEYLER\*

*Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.*

*Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.*

*El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ*

*hayri halkihî muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmain... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...*

*Emma ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasîli ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl...*

لَمْ يُصِبْ الْإِنْسَانُ حِلْفًا إِلَّا زَادَهُ شِدَّةً وَلَا حِلْفَ فِي  
الْإِسْلَامِ

(حم. عن عبد الرحمن بن عوف؛ ابن جرير عن الزهري مرسلًا)

**RE. 352/1** (*Lem yusîbü'l-insânü hılfen, illâ zâdehû şiddeten, ve lâ hılfe fi'l-islâm*)

*Sadaka rasûlü'llâh, fi mâ kâl, ev kemâ kâl.*

Çok aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

---

\* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi, lütfu, keremi, ihsanı cümlenizin üzerine olsun...

Şurada Efendimiz Muhammed-i Mustafa Hazretleri'nin mübarek hadis-i şeriflerinden bir miktarını okuyup feyz ve şeref kesbi ümidiyle faydalanmak istiyoruz. Bu hadis-i şeriflerin okunmasına geçmeden önce, evvelen ve hâsseten Efendimiz Muhammed-i Mustafa Hazretleri'nin ruhu için; sonra sâir e nbiyâ ve mürselînin ervâhı için; bütün evliyâullahın ve cümle sâdât ve meşâyih-ı turûk-u aliyyemizin ruhları için; Hocamız Mehmed Zâhid-i Bursevî'nin ruhu için, okuduğumuz eseri cem ve tertip eylemiş olan Gümüşhânevî Ahmed Ziyaeddin Efendi Hocamız merhumun ruhu için; bu beldede medfun bulunan mü'minîn ü mü'minâtın, ashab-ı kirâmdan, Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri'nden zamanımıza kadar gelmiş geçmiş cümle mü'minlerin ruhları için;

Uzaktan yakından, bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere şu meclise gelmiş olan siz kardeşlerimizin de ahirete intikal etmiş olan cümle sevdiklerinin ve yakınlarının ruhları için, biz mü'minlerin de sıhhat ve afiyet üzere yaşayıp iman-ı kâmil ile ahirete göçüp, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin huzuruna sevdiği, razı olduğu kullar olarak varmamıza vesile olması için, bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif okuyup öyle başlayalım! Buyurun:

.....

## a. İslâm Haksızlığı Önler

Dersin başında metnini okuduğumuz birinci hadis-i şerif, anlaşma ve sözleşmeler hakkında... Cahiliye devrinde Araplar birbirleri ile anlaşma yaparlarmış.

“—Senin kanın, benim kanım; senin sözün, benim sözüm; senin intikamın, benim intikamım; her bakımdan birbirimize destek olalım mı?”

“—Olalım!”

El uzatıp birbirleri ile anlaşma yaparlarmış. Birbirlerini öylece desteklerlermiş. İyide, kötüde, intikamda, mücadelede, düşmanla savaşmada, düşmanı def etmek de yardımlaşmada, birbirlerine böylece ahidlerine uygun olarak destek olurlar, yardımlaşırlarmış. Buna *hulf* deniliyor.

Peygamber Efendimiz bu hadis-i şerifinde buyuruyor ki:<sup>1</sup>

لَمْ يُصِبْ الْإِنْسَانُ حِلْفًا إِلَّا زَادَهُ شِدَّةً وَلَا حِلْفَ فِي  
الْإِسْلَامِ

(ابن جرير عن الزهري مرسلًا)

<sup>1</sup> Lafız farkıyla: Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.190, no:1655; Ziyâü'l- Makdîsî, *Ehâdîsü'l-Muhtâreh*, c.I, s.465, no:915; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.I, s.354; Abdurrahman ibn-i Avf RA'dan.

*Kenzü'l-Ummâl*, c.XV I, s.707, no:46446; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V III, s.314, no:13582; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XV III, s.20, no:18756.

**RE. 352/1** (*Lem yusîbü'l-insânü hılfen, illâ zâdehû şiddeten, ve lâ hılfe fi'l-islâm*) *Sadaka rasûlü'llâh, fi mâ kâl, ev kemâ kâl.*

“İnsan bir hilf, bir anlaşma, böyle bir sözleşme yapmışsa, böyle bir sözleşme kendisine isabet etmişse veyahut kendisi böyle bir sözleşmeye girmişse; (*illâ zâdehû şiddeten*) o onun başına meşakkati arttırır, verdiği sözden dolayı başına çeşitli dertler belâlar, sıkıntılar açar.” Veyahut da, “İnsanlar böyle grup grup gruplaşıp da birbirleri ile sözleştikçe, aradaki çekişme şiddetlenir.” Yâni, bir taraf, “Ben seninle anlaştım, var mısınız? Uzat elini hadi bakalım; bizim karşımızda kim durursa onu devireceğiz, vuracağız, kıracağız!” filan deyince, karşı taraf da mukabil tedbir alır. O da bir grup olur, ötekisi de bir grup olur.

O zaman;

أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيْعًا وَيُذِيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ

(الأنعام: ٦٥)

(*Ev yelbiseküm şiyaan ve yüzîka ba'daküm be'se ba'd*) [Ya da sizi grup grup birbirinize düşürmeğe ve kiminizin şiddetini kiminize tattırmaya elbette gücü yetendir.] (En'am, 6/65) ayet-i kerimesinde dediği gibi, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin bir imtihanıdır bu... İnsanı insana, aynı milletin fertlerinin birini ötekisine kırdırır. Büyük fitneler, fesatlar çıkar.

Onun için, Peygamber Efendimiz bu hadis-i şerifinde, öyle özel sözleşmeleri kaldırıyor. Yok böyle bir şey... Çünkü insanlar böyle bir anlaşma

yaptı mı, aralarındaki şiddet hareketleri artıyor, fazlalaşıyor.

(*Ve lâ hılfe fi'l-islâm*) “İslâm’da öyle anlaşma yok!” diyor Peygamber Efendimiz. Ne var? İslâm’ın kendisi var. İslâm’ın kendisi, anlaşmaların en güzeli olarak yeterli... Onun için, onun çatısı altında, ondan ayrı başka gruplanmalara, başka gruplaşmalara, başka bölünmelere, çatışmalara hacet yok...

Eskiden insanlarda din yokmuş, iman yokmuş, inanç yokmuş. Puta tapıyorlarmış, zayıfı eziyorlarmış. Kuvvetliler kendi aralarında anlaşma yapıyorlarmış. İnsanlar çare bulmak için, birbirleri ile mecburen sözleşip, anlaşıp; o kabile bu kabileyle, öteki insan beriki insanla sözleşip hukukunu korumaya çalışıyorlarmış.

Eski tarih kitaplarında yazar ki, o kadar anarşi, o kadar kanunsuzluk, o kadar savruklu, o kadar kendi bildiğine, ke yfine hareket etme varmış ki, Mekke-i Mükerrerme’ye mal getirirmiş adam... Malını alırlarmış, “Vermiyorum paranı!” derlermiş. İslâm’dan önce yani... Zavallı köylü çölden, oradan buradan mal getirirmiş, satacak şehirde, para kazanacak, ihtiyacını görecek. Malını alırlarmış, “Paranı vermiyorum, defol!” derlermiş.

Kime derdini yansın? Polis yok, asker yok, emniyet tertibatı yok... Böyle çeşitli haksızlıkları anlatır kitaplar. Böyle ç o k şe yler olmuş. “Hatta kimisi hanımı ile gelirmiş de, hanımını kaçıırıyorlarmış yanından...” diye yazıyor kitaplar...

Eh ne yapsın? Anlaşmalar gerekmiş. Bir de bu anlaşmalar içinde tarih kitaplarında geçmiş olan *Hilfü'l-Fudul* diye bir anlaşma var. *Fadl* ve *Fudayl* isminde iki şahıs, “Nedir bu derbederlik? Nedir bu kanunsuzluk? Gel biz birbirimiz ile bir anlaşma yapalım; böyle bir haksızlık varsa, bu haksızlığı def etmek için beraberce çalışalım!” filan diye bir anlaşma yapmışlar . Mekke’de daha evvelden, Peygamberimiz peygamberlik ile vazifelenmezden önce, böyle bir anlaşma yapmışlar.

O zamanlar bir kişi böyle haksızlığa uğramış, bu anlaşmayı duyduğu için gitmiş, onlara müracaat etmiş:

“—Ben böyle bir sıkıntıya uğradım, haksızlığa uğradım, bana yardım edin!” diye.

Onlar da kılıçlarını çekmişler, oklarını almışlar yanlarına, yardımcı olmuşlar. Hakkını korumuşlar adamın...

Peygamber Efendimiz SAS, o *Hilfu'l-Fudul*'u medh etmiş. Yani onu tasvip ettiğini belirtmiş.

Bu tarihî mâlûmattan ve hadis-i şerifin metninden anlaşılıyor ki, insanların iyi niyetlerle, hakkı tutup, kaldırıp kurtarmak için, zulmü men etmek, engellemek için birbirleriyle anlaşmaları iyi de; gruplaşmaya sebep olacak, çatışmaya sebep olacak, kavgaya gürültüye patırtıya sebep olacak, aradaki kızgınlığı, kırgınlığı şiddeti arttıracak tarzdaki anlaşmaları uygun değil...

Ayet-i kerimede buyruluyor ki:

تَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى  
الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ

(المائدة: ٢)

(*Teàvenû ale'l-birri ve't-takvâ*) [İyilikte ve takvâda yardımlaşın! (*Ve lâ teàvenû ale'l-ismi ve'l-udvân*) Günahta ve düşmanlıkta yardımlaşmayın!] (Mâide, 5/2)

Yine bu hadis-i şerifin metninden anlaşılıyor ki, İslâm her şeyi hallediyor. Müslümanları birbirleri ile kardeş ediyor Allah-u Teâlâ Hazretleri:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ

(الحجرات: ١٠)

(*Inneme'l-mü'minûne ihvetün*) [Mü'minler ancak kardeşirler.] (Hucurat, 49/10) Müslümanların başka bir şekilde düşünülmesi mümkün değil; sadece ve sadece birbirlerinin kardeşidir.

İstesen de istemesen de, işte şu yüzü kara kardeşin senin! Ben de senin kardeşimim, sen de benim kardeşimsin... Kıvırcık saçlı

Habeşli de kardeşimiz, müslüman olmuş ise... İngiltere'deki de, Amerika'daki zencisi de, sarı ırklısı da, çekik gözlüsü de, ufak boylusu da, uzun boylusu da... Allah kardeş etmiş, imanda kardeş olmuşuz, o kardeşlik yetiyor.

Bir kardeşin diğer kardeşe kanı haram, namusu haram, ırzı haram, malı haram... Ne demek?

Namusuna dil uzatamayız, göz koyamayız. Malını gasp edemeyiz, alamayız. Kendisine haksızlık edemeyiz, kendisini hor hakir göremeyiz. Allah'ın kulu olduğu için, müslüman kardeşimiz olduğu için hürmet etmek zorundayız.

İslâm her şeyi halletmiş. İslâm gelince ortalık hallolmuş. Artık ufak tefek anlaşmalara lüzum yok. İslâm halletmiş; hem de öyle bir halletmiş ki, afallamış Araplar... Eski usul zorbalığa alışmış olanlar şaşırılmış, afallamışlar İslâm'ın adaletinden... Bir kısmı intibak bile edememiş.

Pazarda gezerken, müslümanlardan birisi yanlışlıkla bir kabile reisinin ayağına basmış kalabalıkta... Olur ya, hani çekilirken, yürürken, ederken beyzâdenin ayağına basıvermiş bu müslüman... O da kaldırmış, bir tokat patlatmış.

“—Terbiyesiz, ben koca kabile reisiyim, dikkat etsene!” mi dedi, artık ne dediyse, gerilmiş, bir tokat patlatmış.

Ama İslâm geldi, haberi yok adamın... Var da, yani değişen havaya intibak edememiş, anlayamamış. İslâm'dan haberi var, kendisi de güya müslüman ama, hazmedememiş, anlayamamış.

Öteki tokadı yiyen müslüman, gitmiş Hz. Ömer'e, demiş ki:

“—Ya Ömer, filanca adam bana vurdu! Ne olursa olsun, isterse kabile reisi olsun, isterse yüz tane, bin tane arkasından hizmetçisi gezsün; vurmaması lâzım! Ben Allah'ın kulu değil miyim? Ben hür bir insan değil miyim? Böyle herkesin herkese, kızdığı kimseye kaldırıp tokat vurmaması var mı? Yok... Davacıyım!” demiş,



Hız. Ömer, adaletiyle meşhur... Çağirtmış kabile reisini, sormuş:

“—Yaptın mı bu işi?”

“—Yaptım!” demiş. “Ayağıma bastı, vurdum ben de... Dikkat etseydi, ben koca şerefli adamım!” filan gibi bir eda ile.

O zaman demiş ki Hız. Ömer:

“—O halde o da sana kaldırıp, gerilip bir tokat patlatacak!”

Kısasa kısas yâni... Tokadı patlatacak, ondan sonra anlayacak o da... Tabii ona tahammül edememiş, kaçmış gitmiş İslâm diyarından. Yani İslâm'dan çıkmış gitmiş. Ama İslâm öyle bir adalet getirmiş ki, kabile reisiymiş, küçük, zavallı bir köylüymüş, bedeviymiş, fark kalmamış yâni... Onun için, ayrıca özel anlaşmalara lüzum kalmamış.

Onun için, Peygamber Efendimiz SAS bu hadis-i şerifte;

“—Başka sözleşmeye, başka anlaşmaya lüzum yok! İslâm'da böyle şey yok.” diyor.

Bundan bir mânâ daha çıkıyor: İslâm gelmeden önce şahıslar birbirleri ile yeminleşmişler, anlaşmışlarsa; el uzatıp, birbirlerinin elini sıkıp, bazı sözler vermişlerse, İslâm onları da iptal ediyor.

“—Bitti artık, o eski kavgaları unut bakalım! İslâm geldi, İslâm kardeşliği içinde, birlik ve beraberlik içinde ol!” demek.

Biz de ÷lkemizde, yakın zamanda ihtilafın ne olduğunu gördük. [1980 öncesi olaylara işaret ediyor.] Şu memleketin içinde, aynı memleketin fertleri, kardeşler, amcazadeler, aynı ailenin, aynı mahallenin insanları, aynı şehrin insanları olarak ihtilafın, özel özel anlaşmalar yapıp da birbirimize girmenin, ne kadar kötü şey olduğunu gördük.

İşte neden oluyor? İslâm'ı bilmemekten oluyor. İnsanlar müslümanlığı bilse, bu hadis-i şerifi okusa, bu hadisin mânâsına intikal etse, o zaman daha geniş bir şuura erecek.

Adam karşısındakine kem gözle bakıyor. Hem de o kadar müsamahasız ki bakışı, “Senin hocan Ali Efendi, benim hocam Veli Efendi!” diye birbirlerine yan bakıyorlar. Yahu nereden çıkarttın böyle hoca farkından dolayı kavga çıkartmayı? Kimisi hukukta okur, kimisi iktisatta okur, kimisi edebiyat fakülte sinde okur, kimisi teknik üniversitede okur. Hocaları farklı diye insanlar birbirlerine düşman oluyorlar mı? Bakıyorsun hoca farkından kavga, gürültü, kıyamet kopuyor.

İslâm gelip de insanın gönlüne yerleşmezse, iman gelip de insanın hareketlerini vicdanın ölçülerine göre tanzim etmezse, bu insanların yola gelmesi mümkün değildir. İstedığın kadar kanun yap, istediğin kadar polis dik... Her adamın başına bir polis dikmen lâzım! Sonra polisler de onlara uyabilir. İşin kötüsü o...

Yâni, polis de vicdan terbiyesine muhtaç, hâkim de vicdan terbiyesine muhtaç, müfettiş de vicdan terbiyesine muhtaç...

Sen bakansın, genel müdürsün. Falanca yerde bir haksızlık olmuş, filanca memurla filanca memur arasında ihtilaf çıkmış. Ortada bir suç var. Kendin gidemiyorsun, müfettiş gönderiyorsun. Ya müfettiş öbür taraftan para alıp, beri tarafın hakkını saklıyorsa?

Onu ona yaptırmayacak nedir? İman, Allah korkusu... Bir gün gelip de her şeyi bilen, her işin iç yüzünü bilen Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin huzurunda, yalan söyleyip de atlatamayacağı bir büyük mahkemede hesap vereceğinin kaygısı, düşüncesi olan insan yapmaz haksızlığı... Gerisi, parayı gördü mü şaşırır. Kimisi yüz bin liraya alınır, kimisi üç yüz bin liraya alınır. Kimisi bir sarı Mercedes'e satın alınır, kimisi bilmem şuna, kimisi buna... Alınır insanlar...

Alınmaması için, kalplerine Allah korkusunun girmesi lâzım!

Gerisinin hepsi boştur.

“—Hocam öyle deme, biz tahsil gösteririz insanlara... Tahsil gösterince münevver olur, aydın kişi olur, böyle şeyleri yapmaz.”

*Ne irfandır veren ahlâka ulviyyet, ne vicdandır;  
Fazîlet hissi insanlarda Allah korkusundandır.*

*Yüreklerden silinsin farz edilsin havf-ı Yezdân'ın;  
Ne irfanın kalır te'siri kat'iiyyen, ne vicdanın...*

*Hayat artık behîmîdir? Hayır, ondan da alçaktır.  
Ya hayvan bağıdır fıtratla, insan hürr-i mutlaktır.*

Sen Allah korkusunu kaldır yürekte bakalım, tahsilin faydası olur mu? Vicdan dediğin lafın faydası olur mu? İrfan dediğin şeyin faydası olur mu?

Adam, öğrendiği bilgiyi karşı tarafı boğazlamakta kullanır. Karşı tarafı güzel aldatmakta kullanır. Ekstra ekstra gangster yetişir. Harikulade hırsız yetişir. Sen seksen bin türlü tedbir alırsın, banka soyulmasın, para çalınmasın diye. Adam usulünü bulur, elektronik cihazlar kullanır, haritayı önüne açar, kanalizasyonlardan delik deler, yine parayı çalar.

İman olacak insanın içinde... Her şeyi gören, bilen Allah-u Teâlâ Hazretleri'nden korku olacak kalbinde... Korku olmadı mı, bitti. Korku olmadı mı, bu insanlara hâkim olamazsın! İnsanların kalbine o korkuyu yerleştirdin mi, dünya sütlüman olur, düzelir.

İnsanların kalbinden o korkuyu çıkarttın mı, ne yapacaksınız? Başına diktiğin adam da ona uyar. Onları kontrol etsin dediğin adam da ona uyar, gene düzelmez iş... İmanın kadr ü kıymetini, önemini anlamamız lâzım!

Bak, kaç sene önce Mehmet Akif söylemiş. Şu benim okuduğum şiir Mehmet Akif'indir. Şiirini almışız, kendimize İstiklal Marşı yapmışız ama, adamın söylediği yolda gitmiyoruz. Çünkü, içimizde direk gibi nefis var.

Nefis dediğimiz şey var ya, içki içmek ister, kumar oynamak ister, haram ister, eğlence ister, yan gelip yatmak ister. Cümle alem kendisine hizmet etsin, o kendisi bir kenarda yatsın semirsin; bunu ister... Nefis bu...

İnsanın nefsi, hiç kanun nizam tanımaz. Her türlü haksızlık yapılsın, yeter ki içi şen olsun, içi hoş olsun, kendisi rahat etsin zevk-ü sefa etsin; onu ister.

İşte o nefis, doğru gördüğümüz şeyi yaptırtmıyor bize... Ne d en yaptırtmıyor? Nasıl oluyor, bu işin esrarı nedir? Gelin öteki hadis- i şerifi okuyalım, tam çünkü peş peşe gelmiş kitapta... Orada çıkacak bu sorunun cevabı...

## b. Cennet ve Cehennem

Öbür hadis-i şerife geçiyoruz. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:<sup>2</sup>

لَمَّا خَلَقَ اللَّهُ تَعَالَى الْجَنَّةَ قَالَ لِجِبْرِيلَ اذْهَبْ  
فَانظُرْ إِلَيْهَا فَذَهَبَ فَنَظَرَ إِلَيْهَا ثُمَّ جَاءَ فَقَالَ أَيُّ  
رَبِّ وَعِزَّتِكَ لَا يَسْمَعُ بِهَا أَحَدٌ إِلَّا دَخَلَهَا ثُمَّ حَفَّهَا  
بِالْمَكَارِهِ ثُمَّ قَالَ يَا جِبْرِيلُ اذْهَبْ فَانظُرْ إِلَيْهَا  
فَذَهَبَ فَنَظَرَ إِلَيْهَا ثُمَّ جَاءَ فَقَالَ أَيُّ رَبِّ وَعِزَّتِكَ  
لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ لَا يَدْخُلَهَا أَحَدٌ فَلَمَّا خَلَقَ اللَّهُ

<sup>2</sup> Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XII, s.358, no:4119; Tirmizî, *Sünen*, c.IX, s.120, no:2483; Neseî, *Sünen*, c.XII, s.60, no:3703; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.354, no:8633; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XV I, s.406, no:7394; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.79, no:72; Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, c.I, s.347, no:384; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.345, no:5940; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V II, s.246; Hün-nâd, *Zühd*, c.I, s.170, no:242; Ebû Hüreyre RA'dan.

*Kenzü'l-Ummâl*, c.XIV, s.545, no:39563; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XV III, s.40, no:18798.

النَّارَ قَالَ يَا جِبْرِيلُ اذْهَبْ فَانظُرْ إِلَيْهَا فَذَهَبَ  
فَنَظَرَ إِلَيْهَا ثُمَّ جَاءَ فَقَالَ وَعِزَّتِكَ لَا يَسْمَعُ بِهَا  
أَحَدٌ فَيَدْخُلُهَا فَحَفَّهَا بِالشَّهَوَاتِ ثُمَّ قَالَ يَا جِبْرِيلُ  
اذْهَبْ فَانظُرْ إِلَيْهَا فَذَهَبَ فَانظَرَ إِلَيْهَا فَقَالَ أَيُّ  
رَبِّ وَعِزَّتِكَ لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ لَا يَبْقَى أَحَدٌ إِلَّا  
دَخَلَهَا

(حم. د. ت. ن. ك. هب. وهناد عن أبي هريرة)

RE. 352/2 (*Lemmâ haleka'llàhu teàle'l-cennete, kàle li-cibrîle: İzheb fe'nzur ileyhâ*)

Hadis-i şerif çok uzun olduğu için, ben böyle cümle cümle okuyayım, sonra beraberce bir daha baştan toparlarız. Mânâsını topluca anlarız.

(*Lemmâ haleka'llàhu teàle'l-cennete, kàle li-cibrîle*) Allah-u Teâlâ Hazretleri cenneti yarattığı zaman, Cebrâil AS'a buyurdu ki: (*İzheb fe'nzur ileyhâ*) "Git de ona bak!" Cenneti yaratmış, Cebrâil AS'a emrediyor: "Git, benim yarattığım cenneti bir gör!" diyor.

(*Fezehebe fenazara ileyhâ*) Cebrâil AS'da gitti ve cennete nazar eyledi, baktı. Cebrâil AS, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin yaratmış olduğu cenneti müşahede etti, baktı gördü. (*Sümme câe*) Sonra geldi. Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin huzur-u âlîsine... (*Fekâle: Ey rabbi*) Sonra dedi ki:

“—Yâ Rabbi! (Ve izzetike) Senin izzetine yemin olsun ki, and olsun ki, senin izzetin ve celâlin hakkı için, (lâ yesmeu bihâ ehadün illâ dehalehâ) kim bu cenneti duyarsa, mutlaka girer bu cennete... Kim bu cenneti duyarsa, bu kadar güzellikleri kulağı duydu mu, ne yapar yapar, çırpınır girer bu cennete... Adını duydu mu, bırakmaz peşini o güzelliğın...”

“Ağrı Dağı’nın tepesinde hazine var... Kazdığın zaman bir çekmece çıkacak; içi zümrüt, elmas, altın gümüş dolu... Üç tane sivri tepenin kenarında... Sağ tarafında, şöyle olan yerde, beş ağacın yanında, filanca köyün yanında...” filan diye bir haber duysan, bir harita geçse eline, bir mektup geçse ne yaparsın?

Ne kış dersin, ne kar dersin, ne soğuk dersin, atlarsın otobüse, dosdoğru Kars’ı boylarsın. Ağrı Dağı’na çıkarsın, elinde kazma kürekle... Zümrüt var, elmas var koskoca bir çekmece dolusu... Onu aldın mı, “Oh, gel keyfim gel!” diye düşünürsün.

“—Öyle cenneti duydu mu bir insan, o güzellikleri bir söylediler mi, ona muhakkak girer.” diyor Cebrâil AS.

Bakalım sonra ne olmuş?

ثُمَّ حَفَّهَا بِالْمَكَارِهِ ثُمَّ قَالَ يَا جَبْرِيلُ اذْهَبْ فَانظُرْ  
إِلَيْهَا فَذْهَبَ ثُمَّ نَظَرَ إِلَيْهَا ثُمَّ جَاءَ فَقَالَ أَيُّ رَبِّ  
وَعِزَّتِكَ لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ لَا يَدْخُلَهَا أَحَدٌ

(*Sümme haffehâ bi'l-mekârihi*) Sonra Allah-u Teâlâ Hazretleri, cennetin etrafını nefse hoş gelmeyecek şeylerle çepeçevre çevreledi. Nefsin canını sıkan, hoşuna gitmeyen, beğenmediği, istemediği, 'Öf be aman!' dediği ne varsa, onlarla cennetin etrafını doldurdu. (*Sümme kàle*) Sonra da buyurdu ki:

(*Yâ cibrîl, izheb fe'nzur ileyhâ*) "Ey Cebrâil, git, gene bak cennete!" İlk gittiğinde sadece cennet vardı. İkinci gittiğinde cennetin etrafını nefse hoş gelmeyecek, nefsi sıkacak ne varsa onlarla doldurdu Allah-u Teâlâ Hazretleri. Sonra git bak dedi.

(*Fezehebe, sümme nazara ileyhâ*) Cebrâil AS da gitti, baktı cennete ki, içi cennet ama etrafı çok nâhoş şeylerle, hoşla gitmeyen şeylerle dolu... (*Sümme cae, fekàle*) Sonra geldi de dedi ki:

(*Ey rabbi, ve izzetike*) "Yâ Rabbi, senin izzetine and olsun ki, senin izzetin hakkı için, (*lekad haşîtü, en lâ yedhulehâ ehadün*) korkuyorum ki, hiç kimse girmez buraya... Hiç kimse girmez; çünkü etrafı nefse hoş gelmeyen şeylerle çevrili... Korkuyorum ki, kimse girmeyecek yâ Rabbi!" dedi. Çünkü, herkes nefse hoş gelmeyen şeyleri görünce geri döner. Arkasında cennet var ama, geri döner. "Korkarım ki, kimse girmeyecek bu cennete..." dedi Cebrâil AS.

فَلَمَّا خَلَقَ اللَّهُ النَّارَ قَالَ يَا جِبْرِيلُ اذْهَبْ فَانظُرْ  
إِلَيْهَا فَذْهَبَ فَانظَرَ إِلَيْهَا ثُمَّ جَاءَ فَقَالَ وَعِزَّتِكَ لَا  
يَسْمَعُ بِهَا أَحَدٌ فَيَدْخُلُهَا



(*Felemmâ haleka'llâhu'n-nâra, kâle*) Allah-u Teâlâ Hazretleri cehennemi yarattığı zaman da Cebrâil AS'a gene buyurdu ki:

(*Yâ cibrîl, izheb fe'nzur ileyhâ*) “Ey Cebrâil, git, şu yarattığım cehennemi bir gör, bir bak!”

(*Fezehebe, fenazara ileyhâ*) Cebrâil AS da o buyruk üzerine gitti, cehenneme baktı.

(*Sümme câe, fekâle*) Sonra gelip de dedi ki: (*Ve izzetike, lâ yesmeu bihâ ehadün feyedhulehâ*)

“Senin izzetin hakkı için, senin izzetine and olsun ki, yemin ederim ki yâ Rabbi, kim bunu duyarsa, mümkün değil içine girmez. Allah cehennem gibi bir azap yeri yaratmış, şöyle kötü böyle kötü; şöyle evsafı var diye kim duyarsa, herkes gerekli tedbiri alır; ne yapar yapar, bu cehenneme düşmez. Gelmez buraya kimse... Hiç kimse gelmez, çünkü çok korkunç...” dedi.

فَحَفَّهَا بِالشَّهَوَاتِ ثُمَّ قَالَ يَا جِبْرِيلُ اذْهَبْ فَانظُرْ  
إِلَيْهَا فَذْهَبَ فَانظَرَ إِلَيْهَا فَقَالَ أَيُّ رَبِّ وَعِزَّتِكَ  
لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ لَا يَبْقَى أَحَدٌ إِلَّا دَخَلَهَا

(*Fehaffehâ bi's-şehvât*) Sonra, Allah-u Teâlâ Hazretleri cehennemin etrafını nefse hoş gelecek, tatlı gelecek, şehvetini çekecek, hoş görünen neler varsa onlarla doldurdu. Cehennemin etrafını çepeçevre çevirdi. (*Sümme kâle*) Sonra Cebrail AS'a dedi ki:

(*Yâ Cibrîl, izheb fe'nzur ileyhâ*) “Yâ Cebrâil, git cehenneme bir bak! Ben bir değişiklik daha yaptım. Cehennemin etrafına nefse hoş gelecek

şeyleri serpiştirdim. Etrafı çepeçevre nefse tatlı gelen şeylerle doldu.” dedi.

(*Fezehebe fenazara*) Gitti ve baktı Cebrâil AS. (*Fekàle*) Ve döndü geldi, dedi ki:

(*Eyrabbi, ve izzetike*) “Yâ Rabbi, senin izzetine, celâline and olsun ki, (*lekad haşîtü en lâ yebkà ehadün illâ dehalehâ*) öyle bir korku geldi ki içime, buraya girmeyen kimse kalmayacak! Herkes girer bu cehenneme... Neden? Etrafı hep av, nefse hoş gelecek tuzaklarla dolu, nefsi çekecek şeylerle dolu... Nefse hoş gelen o şeyleri yaparlar, girerler, düşerler bu cehenneme...” dedi.

Bu hadis-i şerif hasen ve sahih bir hadis-i şeriftir. Ahmed İbn-i Hanbel, Ebû Dâvûd, Neseî, Hâkim (Müstedrek’inde), İbn-i Hibban ve Tirmizî Ebû Hüreyre RA’dan rivayet eylemişler. Şimdi bu hadis-i şerifin esrarı nedir? Bu hadis-i şerifin derin manası şudur ki: İnsan hemen bir şeyi beğenmediği zaman vazgeçmemeli, hemen bir şeyi beğendiği hoşlandığı zamanda üstüne lak diye atlamamalı. Arkasını düşünmeli, arkasında ne var? O beğendiği şeyin arkası nasıl gelecek? O beğenmediği şeyin arkasında ne var? Onu düşünmeli.

Cenneti kazanmak istiyorsa bir insan, Allah-u Teâlâ Hazretlerinin emirlerini yasaklarını, Rasûlüllah Efendimiz’in tavsiyelerini, emirlerini tutmalı! Hoşuna gitmese de, kendisine nahoş gelse de, beğenmese de bunları yapmalı; çünkü beğenmese bile arkasında cennet var.

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin Kur'an-ı Kerim'inde yasakladığı,

Rasûlüllah Efendimiz'in hadis-i şeriflerinde bizleri tahsir ve terhip eylediği, yapmayın diye bize buyurduğu yasakladığı şeyleri de insan nefsi istese de, canı çekse de, canı gitse de yapmamalı insan.

Ha o zaman iş nereye geliyor? O zaman şu nefsi terbiye etmeye geliyor iş.

Hepimizin içinde bir nefis var ya. Nefis var hepimizin içinde. Bu bir at gibi, biz onun üstüne binmişiz. O bizim atımız. Bizi bir yere götürüyor. Karşıda otlu, samanlı bir yer gördüğü zaman o tarafa gitmeye çalışıyor. Efendim ama uçurum var, bataklık var, tehlike var oraya gittiği zaman. Hoşa gidecek bir şey var orda ama bizi helak edecek, batıracak, uçuruma düşürecek, mahvedecek. Bu taraftan gitmesi lazım, bu taraf yokuş gibi görünüyor, tehlikeli gibi görünüyor ama orası selamet. Bu nefsi terbiye etmek lazım! İnsanların çoğu nefis denilen bir şeyin varlığından bile bu devird e habersizdir.

Nefis ne demek? Bilmez. Lafını duysa bile, laf kulağından gönlüne inmez. Yani evet nefis diye bir şey varmış diye biliyor ama bilgisinin gereğini yapmıyor. Gönlüne inmedi. Bu nefis terbiye edilmez ise insan bu nefsi dizginlemeyi öğrenmez ise bu atın yuları olmaz ise elinde istediği zaman çekip de böyle durduramazsa veyahut başını şu tarafa çevirip de kamçıyı vurup da o tarafa doğru zorla sevk edemez ise

bu nefis insanı taştan taşa çalar. Azgın bir at gibi, gemi azıya almış bir at gibi inatçı bir katır gibi insanı o taştan bu taşa, o daldan bu dala çarpar, gözünü çıkartır. Kafasını kopartır. Yere düşürür, perişan eder insan. Bu nefsi terbiye etmemiz lazım. Nasıl terbiye edeceğiz? Yumurta ile mi? Ne yapacağız yani bunun terbiyesi nasıl olacak? İşte bu zor iş... Bunun şimdi bir terbiye müessesesi yok. El-hamdü lillâh, devletimiz beden terbiyesi genel müdürlüğü kurmuş, bedenimizi terbiye edelim diye. Çünkü pazı lazım, güç lazım, kuvvet lazım, sıhhat lazım ki düşmanımız bize heveslenmesin. Bizim gücümüzden, kuvvetimizden korksun da bunlar sıhhatli adam, cengaver insan, ölümden korkmayan kimseler, hepsi fidan gibi, levent gibi. Bunların yanına yanaşılmaz. Yan baktığı zaman bunlardan korkulur. Bıyık burduğu zaman aman falan diye korksun. Bedeni terbiye için müessesemiz var. Ruhu nerde terbiye edeceğiz? Gel bakalım hadi ruhu nerde terbiye edeceksin? Nefsi nerde terbiye edeceksin?

Mekteplerde terbiye ederiz.

Mekteplerde bilgi veriyorsun: İki kere iki dört eder. Hidrojen ile oksijeni birleştirirsen su olur. Bilgi veriyorsun, terbiye edemiyorsun. Terbiye etmiyorsun insanı. İlkokulu bitiriyor bir şey yok... Ortaokulu bitiriyor, bir şey yok... Liseyi bitiriyor, bir şey yok... Adam olmamış ki. Adam olmamış ki ne babaya saygı var, ne hocaya saygı var, ne arkadaşına sevgi var, ne Allah korkusu var, ne mesuliyet duygusu var. Yeyip içip semiriyor, dersine çalışmıyor efendim mesuliyetsiz. Hani

bilmem langırt salonu senin, e fend im stadyum benim, filanca kahvehane, bilardo salonu, iskambil şeyi, domino şeyi. Onların peşinde gidiyor. Sen onu mektebe gönderiyorum diye sabahleyin uğurluyorsun, akşam mektebe gitmemiş, gezmiş tozmuş gelmiş. Sen evden gidiyorsun, annesinin yakasına yapışıyor:

“—Anne para ver!”

“—Evlâdım, akşama sebze, meyva alınacak, ancak şu kadar para var.”

“—Ver onu, bana ne...” Alıyor gidiyor, yiyip geliyor.

Bilgi vermek ile insan terbiye olmaz. İnsanı terbiye etmek lâzım! Hal değişikliği olacak. O hal ile öyle hareket edecek ki, zarafeti senin hoşuna gidecek. Öyle söz söyleyecek ki, gönlünü alacak. Öyle iş yapacak ki, seni sevindirecek. Öyle hareket edecek ki, herkesin hayranlığını kazanacak insan... O hali, o duyguyu, o sevgiyi ona vermek lâzım! Laf ebesi değil, hal ehli yapmak lâzım! Hal sahibi yapmak lazım! Bomboş olmaması lazım! Hal sahibi olması lazım!

Bunun müessesesi yok şimdi. Mekteplerde hocalar da bıktı talebelerden. Biliyoruz, içinden yetiştik. İçindeyiz. Hoca dersi veriyor, bıkkın gidiyor. Niye böyle yapıyorsun hocam? Ya zaten devletin verdiği maaş ne ki?

Halbuki bizim arkadaşlardan birisi çocuğunu Amerika’da Chicago’da mektebe göndermiş. İki de birde alıp onu kiliseye götürüyorlarmış. Çocukları toparlayıp ilkokulda kiliseye götürüyorlarmış. Gitme kızım demiş, gitme!

Götürseler gitme. Bir keresinde ben gitmiyorum demiş. Sınıfın da birincisiymiş. Yani akıllı da oluyor el-hamdü lillâh, bizim memleketimizin fertleri... Akıllı oluyor, yani başka milletlerden eksikliğimiz olmadığı gibi fazlalığımız da var demek ki. Hemen demişler ki:

“—Çağır babanı, niye gitmiyorsun sen kiliseye? Çağır bakalım!”

Gitmiş bizim mühendis arkadaş. Almanca bilir, Fransızca bilir, İngilizce bilir, hesap bilir, kitap bilir, icadı var, zeki bir insan babası... Gitmiş, sormuş müdür:

“—Oğlunu, kızını niye göndermiyorsun kiliseye?”  
Demiş:

“—Ben müslümanım da ondan. Başka dinin ibadethanesine onun için göndermiyorum.”

“—Ha, affedersin! O zaman bizim vazifemiz senin çocuğuna bir müslüman hoca bulmaktır. Affedersin!” demiş.

“—Anlayamadım.”

“—Biz sandık ki, sen de hristiyansın da, dine muhalifsin de, çocuğum dinsiz yetişsin, istemesin kiliseyi filan diye ondan göndermiyorsun. Onun için çağırdık, seninle konuşmak istedik. Çünkü, bizim ilkokulda maksadımız, meramımız çocuğa bilgi vermek filan değil. Çocuğa mâneviyat kazandırmak, çocuğun içinde sevgi uyandırmak... Çocuğun içinde mânevi bir takım duygular, hisler, hazlar, sevgiler düşünceler uyandırmak. Bilgi şöyle kenarda kalıyor, önemli değil. Asıl gaye çocuğun içinin terbiyesi demiş.”

Hah bak Şimdi bu oldu. Böyle düŐünen bir mektep, böyle düŐünen bir hoca çocuĐuyla, talebesiyle meŐgul olur.

“–Gel bakalım, sen niye öyle yaptın? Ben pencereden seyrederken gördüm ki, arkadaŐın yanından geçerken bir çelme taktın. Niye böyle yaptın?” filan diye üzerinde durur.

Yâni ondaki bir ruhi davranıŐın, bir ruh hastalığının, bir kıskançlığın, bir kinin, bir zalimlik duygusunun, bir gaddarlık duygusunun, kabadayılık hissinin, kendini beğenme duygusunun peŐine takılır. “Bak, bu iyi değildir!” diye sonunda onu evirir, çevirir, terbiye eder, yoğurur. YumuŐak, geçimli, kibar bir insan haline getirir.

Altı ay kadar Almanya’da kaldım. İtiraf ediyorum ki, çocuklarının terbiyesine sarf ettikleri himmetlere hayran kaldım. Çocuklarını iyi yetiŐtirmek için o kadar gayret ediyorlar ki. Çok gayret ediyorlar. Anne baba çocuğun yanında eğri büğrü konuşmuyor. Anne baba kavga edip ayrılacaklar, boŐanacaklar; çocuklarının yanında kavga etmiyorlar. O kadar dikkat ediyorlar. Çocuğun sorduğu soruya kaŐları atık, ciddi ciddi düŐüne düŐüne, adam gibi cevap veriyorlar.

Çocuklar da adam gibi konuşmaya alışmış. Ufacık tefecik, bacak kadar ocuk, bakıyorsun kitap gibi konuşuyor. Yâni terbiyesi gayet iyi... Gvurları medh etmek değil maksadım. EĐriye eğri, doğruya doğru... Kusurumuzu anlayalım, terbiye etmenin önemini anlayalım diye söylüyorum.

Çocuk parkına gittim, oturdum. Kayma var, salıncak var oyuncak var, bilmem ne var çocuk parkında... Kimse kimse ile çekişip kavga etmiyor, itişmiyor. Salıncağın başına gelen sıra bekliyor. Ötekisi birkaç sallanıyor iniyor. Ötekisi geliyor o sallanıyor. Hiç başlarında büyük de yok. O çocuk parkı bir intizam içinde çalışıp gidiyor.

Bizde çocuklar itişir kakışır, salıncağa biner bir türlü inmez, ötekileri bindirmek istemez. Veyahut hepsi birden çullanırlar. O ona sabretmez bağıır: “Anne! İşte bu inmiyor da, ben bineceğim de, bilmem ne...” filan. Bak, terbiyeleri eksik...

Çocuklarımızı daha küçükten terbiye edemiyoruz. İşte oralardan başlıyor iş. Oralardan “Hep benim olsun, başkasının olmasın!” duygusu başlıyor. “Hep ben sallanayım, ötekisi sallanmasın! Ağlasın isterse...” İşte bak, o duygu sonra büyüyecek. O zaman, piyasayı dolandırıp, elli milyonu, yüz milyonu cebine atıp kaybolan adam olacak o...

Neden? Hep kendisini istiyor, hep kendisinin rahatını istiyor. Karşısındakini düşünmüyor, merhameti düşünmüyor. Onun o hastalığının tedavi edilmesi lâzım! Yâni terbiye edilmesi lâzım! Yalnız bilgi kâfi değil... Bilginin yanında kötü huyların izale edilmesi lâzım, iyi huyların kazandırılması lazım! İşte bunu yapmazsak, insanın yüksek tahsil yapması bir şey halletmez.

Çok meşhur hikâyedir. Tahmin ediyorum içimizde bilmeyen yoktur:



“—Oğlum, ben sana ‘Paşa olamazsın!’ demedim; ‘Adam olamazsın!’ dedim.” demiş eski devirde hani.

Babası öyle dermiş çocuğuna... Bakarmış, küçükten hoyrat, laf dinlemez kaba saba bir şey... “Sen adam olamazsın, sen adam olamazsın!” falan dermiş çocuğuna.

Sonunda çocuk terk-i diyar etmiş, gitmiş mektep, medrese okumuş. Orduya girmiş, padişahın yanına yanaşmış. Paşa olmuş, vezir olmuş neyse. Aklına gelmiş bir gün, konağında otururken... “Babam bana, ‘Adam olamazsın!’ derdi. Gelsin de nasıl yüksek mevkilere çıktığımı bir görsün!” diye memleketine bir müfreze göndermiş.

“—Gidin filanca kasabada, filanca köyde şu isimde bir adam var. Onu alın bana getirin!” demiş.

Palabıyıklı Osmanlı yeniçerileri atlara atlamışlar, yürümüşler, gitmişler o şehre... Soruşturmuşlar, o köyü bulmuşlar, o adamı bulmuşlar. “Paşamız bize emretti, kim bilir ne kabahatli adam!” diye. “Durun, müsaade edin!” demeye kalmadan, almışlar, yaka paça şehre getirmişler.

Adam yolda, o köyden o şehre gelinceye kadar, “Bu adamlar beni niye götürüyorlar? Cellat mı kesecek? Başıma ne haller gelecek? Niye gidiyorum?” diye ölmüş ölmüş dirilmiş yolda... Nihayet konağa gelmişler, huzura çıkmış, bir de bakmış ki oğlu karşıda oturuyor.

“—Baba, hoş geldin!” demiş. “Hani sen demiş bana küçükken iki de bir de bağırırdın ya, ‘Sen adam olamazsın! Sen adam olamazsın!’ diye.

İşte bak, ben adam oldum, konak sahibi oldum, paşa oldum, bak şu ihtişama...” demiş.

Şöyle bir derin nefes almış adam, başını sallamış:

“—A evlâdım, ben sana ‘Paşa olamazsın demedim ki, adam olamazsın!’ dedim. Sen eğer adam olsaydın, edep ile, terbiye ile ata binerdin, benim köyüme kadar gelirdin. Babacığım derdin elimi öperdin. Ben ata binerken üzengimi tutuverirdin. Hürmet ederdin, izzet ederdin. Buyur baba derdin, makamını bana verirdin. Şuraya otur babacığım derdin. Eh o zaman ben senin adam olduğunu anlardım.” demiş.

İşte bu hikâye halkımızın arasında söylenir. Terbiye denilen şeyin ehemmiyetini gösteriyor. Birisi bilgi, ötekisi terbiye... İnsan bilgi ile yüksek mevkiye çıkar ama gene de kaba saba olur. Gene de adam olmaz. Yani kırk yıl kaynatsan kaynamaz eti, yumuşamaz, yenilir hale gelmez. Kaynatırsın kaynatırsın, gene kart kalır. Terbiye önemli...

Onun için, bu nefsi terbiye edeceğiz. Bu nefsi terbiye edince ne olacak? Aklın hizmetine girecek bizim gücümüz, kuvvetimiz, nefsimiz... Aklımız bize neyi gösterirse, hoş gitse de gitmese de onu yapacak. Aklımız bizi neden men eylerse, hoş gitse de onu yapmayacak.

Şuradan şunu uzatıp da, şu camekândan, şu vitrinden üç tane bileziği alıp cebine sokarsan iki ay rahat edersin. Üç bilezik epeyce bir para eder. Rahat edersin, yaşarsın ama hırsız olursun, haram yemiş olursun. Yakalanırsan, hapse girersin. Yakalanmaz isen, ahirette cezasını çekersin. Sonu her iki bakımdan da kötü... O halde bunu yapma!

Efendim filanca zevk-ü sefa.

Güzel ama, yaparsan arkasından şu zarar gelir.  
O halde yapma!

Efendim arkadaşlar futbol oynuyor, top oynuyor, kahvehanede bilardo oynuyor. Bizde burada çeşitli laflar söylüyorlar, nokta nokta aptal gibi çalışıyoruz falan demek istiyor.

Evet burada çalışıyorsun, biraz sıkıntı çekiyorsun ama arkasında sefa var. O futbol oynayanlar mezun olamayacaklar. Mektep medrese bitiremeyecekler. Anası babası üzülecek, bir işe yaramayacak; yani tahsilleri yarıda kalacak. İşte bunun gibi.

Peki dinimiz ne yapmış bu iş için? Dinimiz bunu halletmek için bize orucu emretmiş meselâ... Tedbirlerden birisi. Oruçta biz, yavaş yavaş kendi nefsimizi yenmeyi öğreniyoruz. İsteddiği şeyi vermiyoruz, istemediği şeyi yaptırıyoruz. Yavaş yavaş böyle öğreniyoruz.

Dinimizin çok terbiye metotları var. Dinimiz, hocalarımız, tarihimiz terbiyenin metotlarıyla, şaheserleriyle doludur kültürümüz. Bizim kültürümüzde biz insanı mektep de, medrese de okutmasak bile köyünde terbiye etmişiz. Köyünde oduncuyu terbiye etmişiz, Yunus Emre olmuş. Oduncuyu terbiye etmişiz Yunus Emre gibi yedi yüz senedir sözü dillere destan olmuş insanlar yetiştirmişiz biz.

Kırk sene odun taşımış şeyhine, bir eğri odun getirmemiş. Neden? Zarif adam da ondan... Oduncu ama, zarif adam kalbi var, gönlü var, terbiyesi var.

Açın Osmanlıların kitaplarını, birbirlerine hitap tarzlarına bakın. Açın bakalım, münevverler birbirleri ile nasıl konuşmuşlar. Geçen de bir mektup elime geçti. Bir diyanet gazetesinde de neşrettim. Medreseden, Fatih Medresesi'nden babasına mektup yazıyor. Sebeb-i hayatım babam efendim hazretleri filan diye. Adını unuttum, yani babasına mektubu oku, erirsin böyle hayranlıktan. Mum gibi erirsin. Medresedeki bir talebe memleketteki babasına bir mektup yazmış hülâseten. Ne zarafet, ne edep, ne terbiye, ne sevgi... Kelimelerinden yağ, bal akıyor böyle kaymak gibi. İşte terbiye, o terbiye işte...

Ama adam genel müdür olmuş da, karşısındakine merhamet etmiyor. Hakkını gasp ediyor. Rüşvet alıyor. Vazifesini yapmıyor. Gece bilmem kaç kadar poker oynuyor, ondan sonra dairesine filanca vakitte gidiyor. İnşaata ruhsat verecek ama, “Cebime şu kadar para koyarsan...” diyor. Öyle olur işte, bilgi yetmez ki. Bilginin yanında Allah korkusunu, terbiyeyi yerleştireceksin kalbe... İşte iki hadis-i şerif.

Yani bütün bunlardan hülâseten söyleyecek olursak, cennete gitmek için insan dişini sıkacak. Allah'ın emirlerinin, buyruklarının gereğini yapmak için biraz ter dökecek. Cennetin yolu biraz meşakkatlice... Cehennemin yolu çok kolay... Yani istersen garanti verebilirim, yüzde yüz cehenneme gidebilirsin. Hiç tereddüt etmeden yüzde yüz istediğin kadar geniş yer orda hemen elinin altında, kolay. Cehennem kolay, gayet kolay; cennet zor...

Cenneti kazanmak için önce Allah'ın neleri sevdiğini bileceksin. Ondan sonra da, onları yapmak için biraz ter döküceksin. Zahmet çekeceksin.

*Râhat ister tab u mihnettir ibâdet serteser,  
Terk-i râhat rağbet-i mihnet kılan mümtâz olur;  
Ol sebeptendir ki, küfr âsân olur Islâm sâ,  
Arsa-yı âlemde mülhid çok muvahhid âz olur.*<sup>3</sup>

“İnsanın tabiatı rahat ister. İbadetler de hep mihnetli ve şefkatidir. Kim rahatını terk ederse mihnete meşakkate sataşır, sıkıntının altına girerse o mümtaz kul olur. İşte bu nükteden dolayı, bu gerçekten dolayı, bu hakikatten dolayıdır ki yeryüzü, dağ, ova her taraf mülhid doludur. Münkir doludur, kâfir doludur; muvahhid azdır.”

Kolay değil ki. Erkek lazım, er kişi lazım Müslüman olmaya. Yani hakiki Müslüman olmaya, Allah'a hakiki Müslüman olmaya mert insan lazım. Merdane kişi gerek. Öyle kadın gibi insanlarla dönecek insanlarla yürümez tabi. Kolay değil yani. İnsan sabredecek, meşakkat çekecek. Tutacak buyruğu, gık deme yecek. Savaşacaksın nefis bu. Karşına gelmiş, dikilmiş, göğsünü germiş bir azılı düşman. Onu yeneceksin.

Şeytan hilekâr bir düşman... Önüne çekilmiş, yola tuzağı pusuyu kurmuş. Seni cennete sokmak istemiyor. Seni yakalayıp beraberce cehenneme atmak istiyor.

<sup>3</sup> Şiir Fuzûlî'ye (1483-1556) aittir.

Hatırıma şey geliyor. Boğaziçi'nde içkiyi içmişler, otomobille giderken, otomobil Emirgan'da Boğaz'a uçmuş. En sonunda görmüşler, şoför uçarken kapıyı açmış, kendisini dışarı atacak. Atsa yüzer, kurtulur. O dışarı atacağı zaman, yanındaki yolcu kolunu yakalamış, çektirmiş, yani onu bırakmamış.

Be adam, bırak o gitsin, sen de öbür kapıyı aç! Bak şu insanoğlunun işine bak! Yani ben batıyorum, o da batsın diyor. Sana ne onun çıkmasından? Sen de kendini kurtarabilirsen kurtar. Hayır şoförü de çekmiş hepsi birden boğazın dibini boylamışlar. Tabi suyun içine girince, kapılar dışa doğru açılmıyor. Ta aşağıya gitmişler. Aşağıdan artık arabanın içinden çıkıp yukarıya çıkamamışlar, hepsi boğulmuş.

Şeytanın işi de böyledir yani. Sen kapıyı açıp dışarı çıkmak istersin, kurtulmak istersin; o seni yakalayıp seni de beraber cehenneme atmak ister. Çok zor uğraşmak... Öyle hileleri vardır ki baştan çıkartır sonunda... Nefis de öyle ona destekçi olur.

Onları yenmek için, insanın iyice bir egzersiz yapmış olması lazım. Manevi bakımdan pazusunun kuvvetli olması lazım. Mert olması lazım, yiğit olması lazım, süvari olması lazım, bahadır olması lazım, kahraman olması lazım ki yensin.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi yolunda mihnetlerden korkmayan, onların üstesinden gelebilen merdane insanlar eylesin... Yani ben hani kadın dedim, erkek dedim. Erkeğinde

merdanesi olur kadınında merdanesi olur. Geçenlerde de anlatmıştım:

Rey şehri diye bir şehir varmış. O şehre bir àbid, zâhid kadın hükümdar olmuş. Demek ki oğlu falan öldü herhalde. Devletin başına geçmiş. Kadın hükümdarlık olmaz ama devletin başına geçmiş kadın, Rey şehrine. Şu meşhur Fahreddin Razi diye bir müfessir var, onun memleketi Rey şehri. Şimdiki Tahran'a yakın bir yer.

Sultan Mahmud öbür taraftan haber göndermiş:

“—Benim namıma para bassın, benim namıma hutbe okutsun, benim yüksek hâkimiyetimi tanısın; yoksa ordu ile üstüne geliyorum!” diye mektup yazmış bu kadına.

Şimdi o kadın da mektubu alınca, cevap yazmış. Cevap da diyor ki:

“—Bana böyle bir mektup göndermişsin ey Sultan! Allah biliyor ki, sen o orduyu toplasan, benim şehrim'e hücum etsen, ben de senin karşına çıkarım, çarpışırım seninle... Çünkü, aslanın erkeği olduğu gibi dişisi de olur. Ben de çarpışırım seninle ... Ama bu çarpışmanın sonunda iki ihtimal var. Ya ben seni yenerim, o zaman aleme rezil olursun. Koca Sultan Mahmud, ihtiyar bir kadına yenilmiş derler. Rezil olursun, tarihte namına leke sürülür. Veyahut da sen beni yenersin. Yenince ne olacak? Sen koca Sultan Mahmud'sun. Hindistan'ı fethetmişsin, Türkistan'ı fethetmişsin. Koca hükümdarsın. Koca hükümdar gitmiş de bir acuze ihtiyarla çarpışmış, onu da yenmiş, şehri almış derler diyor. Senin şanına şan mı katılır?” diyor.

Cevaba bak, nasıl kurnaz cevap veriyor. Tabii Sultan Mahmud onun üzerine oraya yürümekten vazgeçmiş. Serbest bırakmış kadını. Bak akıl nasıl kurtarıyor insanı. Söylediği söz ile nasıl toparlamış. Yani müslümanın erkeği de merdane olur, müslümanın kadını da merdane olur. Kadına da lâzım merdanelik... Kadın da nefsi ile cihad etmek zorunda... Kadın da nefsini yenmek zorunda... Kadın da sabretmek zorunda... Kadın da ibadetlerin ağırlığına tahammül etmek zorunda... Kadın da cenneti kazanmak için sıkıntı çekmek zorunda... O nazlılık, nazeninlik ile olmaz. Çalışacak, o da gayret sarf edecek. O da gözyaşı dökcek, o da ibadet edecek.

Erkeğe farz olduğu gibi, namaz kadına da farz... Erkeğe farz olduğu gibi, oruç kadına da farz... Hac öyle, zekât öyle... Bir farkı yok şeyden.

### c. Şeytanın İnsana Vesvese Vermesi

Bu hadis-i şerif de Enes RA'dan rivayet olunmuş. Hâkim'in *Müstedrek*'inde var, başka kitaplarda da var. Buyuruyor ki Peygamber SAS Efendimiz:<sup>4</sup>

لَمَّا صَوَّرَ اللَّهُ آدَمَ تَرَكَهُ فَجَعَلَ إِبْلِيسَ يُطِيفُ بِهِ  
يَنْظُرُ إِلَيْهِ فَلَمَّا رَأَاهُ أَجُوفَ قَالَ ظَفَرْتُ بِهِ خَلْقًا لَا

<sup>4</sup> Müslim, *Sahîh*, c.XIII, s.24, no:4727; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.229, no:13415; Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.591, no:3992; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.327, no:6986; Tayâlisî, *Müsned*, c.III, s.512, no:2136; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.407, no:1386; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.422, no:5294; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.V I, s.68, no:3321; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

*Kenzü'l-Ummâl*, c.V I, s.131, no:15139; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XV III, s.45, no:18806.



## يَتَمَّالِكُ

(ابو الشيخ، ك. عن أنس)

RE. 352/3 (*Lemmâ savvara'llàhu âdeme terekehû, feceale iblîsü yetîfu bihî yenzuru ileyhi, felemmâ raâhu ecvefe kâle: Zafertü bihî halkun lâ yetemâlek*)

Allah-u Teâlâ Hazretleri Adem AS'ın şeklini yaratınca, Adem AS'ı şeklen vücudunu meydana getirince, halk edince, suretini tasvir edince, bir müddet o hal ile bıraktı. O zaman şeytan geldi onun etrafında şöyle sağını solunu dolaşmaya başladı. Adem AS şeklen var ama daha ruh yok kendisinde... Daha yaratılmamış, bitmemiş yaratılışı. Sağına soluna baktı. (*Felemmâ raâhu ecvefe*) Bir daha baktı ki içi boş. O zaman dedi ki: (*Lekad zafirtü bihî*) Tamam elde ettim bunu, hakladım, kazandım dedi İblis *aleyhi'l-la'neh...* (*Halkun lâ yetemâlek*) Yâni, “Öyle yaratılmış ki, her şey kendisinden değil, içinde boşluk var. Buraya vesveseyi veririm, içine çeşitli duyguları, şehvetleri, arzuları, hisleri doldururum; oradan bunu avlarım!” dedi.

Tabii bu remizli bir hadis-i şeriftir. Buradan anlaşılıyor ki insanoğlunun bir kalp denilen haleti var, içi var. Bu içinde ki bu vesveseler, şeyler içinde ki o boşluklardan şeytan onu yakalayıp aldatabilir. İnsan o vesveselere kulak vermemeli, şeytanın düşman olduğunu bilmeli. Vesvesesine vakıf olmalı. Onunla mücadele etmeli.

## d. Mûsâ AS'ın Firavun İçin Dua Etmesi

Bu hadis-i şerif de Mûsâ AS'dan anlatmaya başlayıp mücahidlere sözü getiriyor:<sup>5</sup>

لَمَّا أَذِنَ اللَّهُ لِمُوسَىٰ بِالذُّعَاءِ عَلَىٰ فِرْعَوْنَ أَمَّنَتْ  
الْمَلَائِكَةُ فَقَالَ اللَّهُ قَدْ اسْتَجَبْتُ لَكَ وَدُعَاءَ مَنْ  
جَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ  
اتَّقُوا اللَّهَ أَذَى الْمُجَاهِدِينَ فَإِنَّ اللَّهَ يَغْضَبُ لَهُمْ  
كَمَا يَغْضَبُ لِلرُّسُلِ وَيَسْتَجِيبُ لَهُمْ كَمَا  
يَسْتَجِيبُ لَهُمْ دُعَاءَ الرُّسُلِ

(أبو الفتح الأزدى فى الصحابة، وأبو موسى فى الذيل عن جماعة الباهلى)

RE. 352/5 (*Lemmâ ezina'llàhu li-mûsâ bi'd-duài alâ fir'avne emeneti'l-melâiketü, fekàle'llàhu: Kadi'stecebtü leke, ve duàe men câhede fi sebîli'llâh. Sümmè kàle aleyh'is-selâm: Itteku'llàhe eze'l- mücâhidîne, feinna'llàha yağdabu lehüm kemâ yağdabu li'r-rusuli; ve yestecîbu lehüm, kemâ yestecîbu lehüm duàe'r-rusül*) Sadaka rasûlü'llàh.

(*Lemmâ ezina'llàhu li-mûsâ bi'd-duài alâ fir'avne*) “Allah Mûsâ AS'a Firavun aleyhinde dua etme izni verince...”

<sup>5</sup> *Kenzü'l-Ummâl*, c.IV, s.314, no:10665.

Mûsâ AS kardeşi Hârûn AS ile beraber, Allah'ın emirlerini firavuna tebliğ etmek ile vazifelendirildi. Mûsâ AS da gitti, vazifesini edâ etti. Mucizeler gösterdi. Makul makul konuşmalar yaptı. Hakkı izhar etmek için çeşitli söyleşmeler oldu. Her birisinde Mûsâ AS'ın sözünün gerçekliği anlaşıldı. Firavunun laflarının boşluğu, manasızlığı, yanlışlığı ortaya çıktı. Firavun ve etrafındaki bazı kimseler gene de yola gelmedi. Firavun'un kar ısı müslüman oldu, kendisi müslüman olmadı. Hikmet işte, aynı aileden...

Sonunda Mûsa AS beddua etti. Kur'an-ı Kerim'de bildiriliyor ki, şöyle dua etti.

وَقَالَ مُوسَى رَبَّنَا إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَأَهُ زِينَةً  
وَأَمْوَالًا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا رَبَّنَا لِيُضِلُّوا عَن  
سَبِيلِكَ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَى أَمْوَالِهِمْ وَأَشْدُدْ عَلَى  
قُلُوبِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوا حَتَّى يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ

(يونس: ٨٨)

(*Ve kâle mûsâ rabbenâ inneke a'tayte fir'avne ve meleehû zîneten ve emvâlen fî hayâti'd-dünyâ*)

“Mûsâ AS dedi ki: “Ey Rabbimiz! Sen firavuna ve onun grubuna şu dünya hayatında, yakın hayatta şu gördüğümüz içinde bulunduğumuz hayatta çeşitli zînetler, süsler ve mallar verdin!

(*Rabbena li-yedullû an sebîlik*) “Yâ Rabbi, onlar bunları senin yolundan sapmak diye kullandılar. Yâni sapmalarına vesile oldu.

(*Rabbena'tmis alâ emvâlihîm*) Yâ Rabbi, sen onların mallarını yok et, ellerinden al! (*Ve'sdüd alâ kulûbihîm*) Kalplerine sıkıntı ver! (*Felâ yu'minû hattâ yeravü'l-azabe'l-elîm*) Onlar elem verici azabı görmedikçe iman etmeyecekler.” diye beddua etti. (Yunus, 10/88)

Neden? Canına tak dedi. Çok söyledi, seneler geçti aradan, kabul etmediler. O zaman beddua etti. Böyle beddua etti. Ya Rabbi sen bunlara çok mal vermişsin, çok mülk vermişsin, zînet vermişsin. Bunların kalplerini mühürle, mallarını ellerinden al! İnanamaları helâk oluncaya artık, inanamaz olsunlar. Hani şunu şöyle yap, bunu böyle yap deyince, yapamaz ol filan deriz ya biz, öyle beddua etti.

O zaman, (*emmeneti'l-melaiketü*) melekler de âmin dediler. (*Fekâle'llâhu*) Onun üzerine, Allah-u Teâlâ Hazretleri dedi ki:

(*Kadi'stecebtü leke*) “Yâ Mûsâ senin duanı kabul ettim. Artık tamam, helâk yazıldı. Firavun helâk olacak. Grubuyla beraber helâk olacak. Bedduaya uğradı. Peygamber bedduasına uğradı, artık o Kızıldeniz’de boğulacak.

Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki: “Senin duanı kabul ettim. (*Ve duâe men câe fi sebili’llâh*) Allah yolunda cihad eden herkesin duasını da kabul ettim. Allah yolunda cihad eden, yani Allah’ın dinini yaymak için, öğretmek için gayret sarf eden Allah eri, Allah dininin yardımcısı hizmetçisi olan mücahidlerin de duasını kabul ettim buyurdu Allah-u Teâlâ Hazretleri. (*Sümme kâle aleyhi’s-selâm*) Bunu böyle anlattıktan sonra peygamber efendimiz buyurdu ki:

(*İtteku’llah eze’l-mücâhidîn*) “Allah’tan korkun mücahidleri ezâlandırmaktan... Mücahidleri ezâlandırmayın! Allah yolunda cihad eden kimselerin bedduasına uğramayın! Allah yolunda cihad eden kimseleri üzmeyin, canlarını sıkmayın! Onları sıkıntılara sokmayın!” dedi Peygamber Efendimiz. Çünkü diye ilave etti: (*Feinna’llâha yağdabu lehüm kema yağdabu bi’r-rusuli*) “Mücahidlerin de duygularına Allah riayet eder. Peygamberlerin namına kızıp da, o kavimleri helak ettiği gibi, onlara gazap ettiği gibi, o mücahidlerin hatırına da onların beddua ettiği kimselere gazap eder. Onların kızgınlığıyla gazap eder. Onların duasıyla o duanın gereğini yapar.”

Şimdi buradan çıkıyor ki, bir insanın yaptığı işe bakacaksınız. Ne yapıyor bu adam? Nedir? Eh Allah adamı, Allah yolunda çalışıyor. Allah’ın dinini insanlara anlatmaya çalışıyor. Allah’ın dinini yaymaya çalışıyor. O zaman dalaşma, uğraşma! Bak, kötü bir niyeti yok... Sen Allah’ın kulu değil misin?

“—Allah’ın kuluyum!”

Bu da Allah’ın emrini kullarına bildiriyor başka bir şey yapmıyor. Rasûlüllah’ın hadis-i şeriflerini anlatıyor, başka bir şey yapmıyor. Bunun ezası, yani bunu ezâlandırmak, bunu sıkıntıya sokmak senin başına bir felâket getirir.

Çok olmuş böyle, tarihte misali çok, buna benzer şeyler... Allah-u Teâlâ Hazretleri bize insaf versin... Herkesin kendi hakkını korumak, kendi hayatını korumak için gayret sarf etmek hakkıdır. Herkes tabii kendisini koruyacak tehlikelerden. Ama başkasına zulüm etmek yok... Başkasına haksızlık etmek yok... Başkasını ezâlandırmak yok... Kendini korumaya hakkın var, başkasını ezâlandırmaya hakkın yok...

Bir insan Allah yolunda çalışıyorsa onu yerden yere sürmek, atmak, ezâlandırmak, sıkıntıya uğratmak... Sonra mücâhid Allah yolunda cepheye gider. Öbür tarafta malı kalır, çoluk çocuğu kalır, karısı kalır geride... Onlara da hıyanetlik etmek yok! O Allah yolunda çarpışmaya gitmiş, sen de arkada onun malıyla, aile siyle uğraşıyorsun, olmaz. Bunların tarihte çok misalleri var.

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi Allah yolunda, Allah’ın dinine hizmet eden kimseler eylesin... Allah yolunda yürüyen insanlara sevgiyle bakmak nimetini ihsan eylesin... Onları üzmemek, kızdırmamak, onlara yanlışı muamele etmemek edebini cümlemize ihsan eylesin...

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi Peygamber Efendimiz'in sünne ti seniyyesini bilen, onu tutan, böylece Peygamber Efendimiz'in şefaatine nâil olan bahtiyar kullarının zümresine dahil eylesin... İman-ı kâmil ile ahirete göçen, Peygamber Efendimiz'e komşu olan bahtiyarlardan eylesin... Havz-ı Kevserinden içen, cennetin nimetlerinden faydalanan Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin cemalini gören kullardan eylesin...

*Fatiha-i şerife mea'l-besmele!*

**Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN**

05. 12. 1982 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)



**SERVER**  
Kürsü